

ኢኮኖሚው እያደገ ነው ፤ ህዝቡ ግን በድህነት እየማቀቀ ነው !!
የሰሞኑ ዋጋ ግዢባት ምክንያትና የአገዛዙ መፍትሄ !!

መግቢያ

ይህ ጸሀፊ ካለፉት አስር ዓመታት ጀምሮ ኢህአዴግ በአይ ኤምኤፍ ፣ በዓለም ባንክና እንዲሁም በሌሎች ዓለም አቀፍ ተዋናይ ድርጅቶች እየተመከረ በአገራችን ምድር ተግባራዊ የሚያደርገውን የኢኮኖሚ ፖሊሲ ኢኮኖሚያዊ ዝቅትን ብቻ ሳይሆን ሀብረተሰብአዊና ባህላዊ መመስቃቅልን እንደሚያስከትል በሰፊው እየዘረዘረ ለማቅረብ ሞክሯል። እንዲሁም ከአስር ወር በፊት አገዛዙና የዓለም ኮሚቴው እንደዚያ እየተመገደቁ የሚያበስሩትን የኢኮኖሚ ዕድገት ምንነትና የህዝባችንን ዕውነተኛ ኑሮ በአርባ ገጽ በሚጠጋ ጽሁፍ ለአንባብያን አሰራጭቷል። ሌሎች ኢትዮጵያኖችም በሌላ ዘዴና አቀራረብ የኢኮኖሚውን ድቀትና የህዝባችንን መገሳቆል ለማሳየት ሞክረዋል። ይሁንና ይህ ጸሀፊ ከሌሎች የሚለየው በአገራችን የሚታየው የኢኮኖሚ ድቀት ዛሬ ዓለምን ከሚያተራምደው የግሎባላይዜሽን ሂደትና የኒዎ ሊበራል ኢኮኖሚ ፖሊሲ በፍጹም ተነጥሎ ሊታይ እንደማይችል ነው። የብዙዎቹም ችግር የዚህን ርዕዮተ ዓለም ምንነትና የሚያመጣውን ሀብረተሰብአዊ መመስቃቅልና የባህል ድቀት በፍጹም ለማየት አለመቻል ነው።

በዚህ ጸሀፊ ዕምነት ዛሬ በአገራችን ምድር የሚታየው የዋጋ ግዢባትም ሆነ አጠቃላይ የኢኮኖሚ ሁኔታ ድቀት አገዛዙ ስልጣን ከያዘ ወዲህ እንደ ኢ.አ ከ1993 ዓ.ም ከአይ ኤም ኤፍና ከዓለም ባንክ ጋር በዳረገው የኢኮኖሚ ውቅር ፖሊሲ (Structural Adjustment Program) ስምምነት መሰረት ተግባራዊ እያደረገ የመጣው ፖሊሲ ውጤት ነው ። የነገሮችን ሂደት ከዚህ ላይቶ ማየትና አገዛዙ ብቻውን ተነጥሎ በሚያካሂደው ፖሊሲ ነው አገራችን እዚህ ውደቀት ላይ ልትደርስ የቻለችው ብሎ ከኒዎ ሊበራሊዝም ያልተለየ ትንተና መስጠት ዛሬ በዓለም ላይና በተለይም ደግሞ በአሜሪካ ምድር የሚካሄደውን ጠለቅ ያለ ውይይት ለመረዳት አለመሞከር ብቻ ሳይሆን አንድ ህዝብ ታሪክን እንዳይሰራ በአውቅም ሆነ ሳያውቁ ዕድሉን እንደመዘጋት ይቆጠራል። የዛሬውን የአገራችንን የኢኮኖሚ ድቀትና ሀብረተሰብአዊ መተረግመስ በተራ የኢኮኖሚ ትንተና በፍጹም መረዳት አይቻልም። ደጋግሜ ለማሳየት እንደሞከርኩት የሀብረተሰብአችንም ሆነ የአገዛዙን ትርምስና ችግር በሰፊ የሰልጣኔ ተዎሪ ፣ በተለይም ደግሞ ሜታፊዚካዊ በሆነ አቀራረብ ብቻ ነው መረዳት የሚቻለው። በሌላ አነጋገር የዛሬው ሀብረተሰብአዊ ችግር የባህልና በተለይም ደግሞ አርቆ ያለማሰብ ውጤት ነው። በተጨማሪም ይህ ልዩ ሀብረተሰብአዊ አወቃቀር የፈጠረው ልዩ የፖለቲካ ክስተትና ኤሊት በህዝባችን ላይ እንደዚህ ዐይነቱን ብልሹ የኢኮኖሚ ፖሊሲ እንዲሞከርበት በማድረጉም ጭምር ነው። ይህ ግንዛቤ ውስጥ ሲገባ ብቻ ነው ሰፊ ውይይት ማካሄድ የሚቻለውና ፍቱን መፍትሄ ለመስጠት ሙከራ የሚደረገው። ለዛሬው ግን በዚህ ላይ አልቆይም። ዛሬ ህዝባችንን የሚያተራምደውን የኑሮ ውድነትና የድህነትን ምክንያት እኔ በምረዳውና ትክክል ነው ብዬ በማምነው መልክ ለማቅረብ እሞክራለሁ።

የዛሬው የዋጋ ግዢባት የነፃ ገበያው ኢኮኖሚ ፖሊሲ ውጤት ነው !!

በሰፊው ከአስር ወራት በፊት በእንግሊዘኛ ጽሁፌ ላይ እንደመለከትኩት ፣ የዛሬ አሰራ አምስት ዓመት የገበያ ኢኮኖሚ ፖሊሲ እንደመፍትሄ ሲቀርብ የታመነበት የአገራችን ውስብስብና ጥልቅ ችግር ለአንዴና ለመጨረሻ ጊዜ በዚህ አማካይነት የሚፈታና የኢትዮጵያ ህዝቦችም የቀን ብርሃን በማየት በደስታ ይደነፍቃሉ ፣ የዓለምም ኮሙኒቲ አባል በመሆን ተኩብረው ይኖራሉ የሚል እምነት ነበር። በዝርዝር እንደቀረበው ፣ የገበያ ኢኮኖሚ ፖሊሲ ተግባራዊና የመረቀ ውጤት እንዲያመጣ ማንቆ የሚባሉ ተበፍልሰፍናው መሰረት የታመነባቸው መሰረተ ሀሳቦች ቀስ በቀስ በሰራ ላይ መዋል ነበረባቸው። ይሁንና እነዚህ የገበያ ኢኮኖሚ መሳሪያዎች የሚባሉት በምንም ከአገራችን ሁኔታ ጋር የሚጣጣሙ አልነበሩም። መሰረተ ሀሳቦቹ በአደገና በተወሳሰበ የካፒታሊስት ኢኮኖሚ ውስጥ የፈለቁና ፣

በተለይም ከርዕዮተ ዓለም ጋር በጥብቅ የተያያዙ በመሆናቸው ለአገራችን ኢኮኖሚ ችግር እንደመፍትሄ ሊሆኑ እንደሚችሉ ግልጽ ነበር። የፖሊሲው ተግባራዊነትና ዓለም አቀፋዊ ባህርይን መያዝ ከ1970ዎቹ አጋማሽ ጀምሮ ቀስ በቀስ እያለ የመጣውን የኃይል ሚዛን አሰላለፍ ለውጥ የሚያመለክቱ ናቸው። የአሜሪካን የኢኮኖሚ የበላይነት ከተገረሰሰበት ከ1970ዎቹ ዓመታት ጀምሮ የኬንሰ ኢኮኖሚ ፖሊሲና መንግስታዊ ጣልቃ ገብነት እንዲቀንስና በኒዎ ሊበራሊዝም ፍልስፍና ላይ የሚመረኮዝ ንጹህ የገበያ ኢኮኖሚ በአሜሪካ ብቻ ሳይሆን በዓለም አቀፍ ደረጃም ተግባራዊ መሆን አለበት በማለት የኖቭል ዋጋ ተሸላሚ የሆኑት ፕሮፌሰር ሚልተን ፍሪድማን የበላይነትን በመቀዳጅት ሰበካ ይጀምራሉ። ከ1979 ዓ.ም በእንግሊዝ በሚሰ ቴቸር አማካይነት ፣ ቀጥሎ ደግሞ በአሜሪካ በፕሬዚደንት ሬገን አማካይነት ኢኮኖሚው ልቅ (deregulated) እንዲሆን ይደረጋል። ፕሬዚደንት ሬገን በአማካሪያቸው በፕሮፌሰር ሚልተን ፍሪድማን እየተመከሩ በ1930ዎቹ ባንኮችን የመቆጣጠሪያ ህግ (Glass-Steagal Act) የወጣውንና ተግባራዊ የሆነውን ፖሊሲ እንዳለ በማሰወገድ ለዎል ስትሪት (Wall Street) ተዋናዮች በነፃ ገበያ ስም ሀብት እንዲያካብቱ መንገዱን ያመቻቻሉ። ዛሬ በአሜሪካ የሚታየው ስር የሰደደ የኢኮኖሚ ቀውስ የዚህ የገበያን ኢኮኖሚን ልቅ የማድረግ ውጤት ነው። ይህ የኢኮኖሚ ፖሊሲ በቺሌ ከፋሺዝም ጋር በመጣመር የቺካጎ ልጆች ተብለው በሚጠሩት ወጣት ኢኮኖሚስቶች አማካይነት ተግባራዊ በመሆን ጭቆናን ያሰፋፋና ኢኮኖሚው በጥቂት ሰዎች ቁጥጥር ስር እንዲሆን ያደረገ ነው። ፖሊሲውን የዓለም ባንክና አይ ኤም ኤፍ እንዲቀበሉት ተደርጎ ከ1980ዎቹ መጀመሪያ ጀምሮ በአፍሪቃ ምድር ውስጥ ተግባራዊ በመሆን ፣ በአንድ በኩል ጥቂት ሰዎች ሀብታም ሲሆኑ በሌላ ወገን ደግሞ የድሮ አንድ ወጥ ኢኮኖሚ የባሰ ጥልቀትን እየያዘና የተስተካከለ ዕድገት እንዳይመጣ በር የዘጋ ነው። የፖሊሲውን ውጤት በአንድ የጀርመን አገር በሚወጣ ድህረ-ገጽ (www.solon-line.de) ላይ በሰፊው በአሁን በተደገፈ መረጃ በማሳየት በአለፈው ህዳር ወር 2007 ዓ.ም አቅርቤያለሁ። በመሆኑም ፖሊሲው ተግባራዊ በሆነባቸው እንደ ጋናና ሌሎችም የአፍሪቃ አገሮች በኢንዱስትሪ ዕድገትና በቴክኖሎጂ ምጥቀት ፈንታ የአገልግሎት መስክ መረን በለቀቀ መልክ በማደግ ሀብት ወዳልሆነ ቦታ ላይ በመዋል ሚዛናዊ ዕድገት እንዳይመጣ ያገደ ነው። በተለይም የውጭው መስክ ልቅ በመሆኑ የብዙ አገሮች የንግድ ሚዛን ሲዛባ ፣ በዚያው መጠንም የውጭው ዕዳ እየተቆለለ እንዲመጣ ተገዷል። ለምሳሌ በጋና ለምግብ የሚሆኑ አህሎች ላይ ርብርቦሽ ከማድረግ ይልቅ ገበሬው ወደ ካካዎ ምርት ላይ እንዲሰማራ በማድረግ ለውጭ ገበያ በሚቀርበው ካካዎና የውስጥ ገበያ ላይ በሚቀርበው አህል መሀከል ከፍተኛ መዛባት ይታይ ነበር። በተጨማሪም የአገሪቱ ገበያ ለውጭ ሸቀጥ ልቅ በመሆኑ የተወሰነው የሀብት ተሰብስቦ ክፍል ልዩ የፍጆታ አጠቃቀምን እንዲለምድ በማድረግ ሀብት እንዲባክን አድርጓል። የዕዳ መጨመርና የንግድ ሚዛን መዛባት የፖሊሲው ዐይነተኛ ባህርይ በመሆን እነዚህን አገሮች የባሰ ጥገኛ እንዲሆኑ አድርጓል።

ወደ አገራችንም ስንመጣ ኢህአዴግ ፣ የውስጥና የውጭ አማካሪዎቹ ሆነ ብለው የያዙት የኢትዮጵያን ኢኮኖሚ ውስጣዊ ችግር በሰፊው አጥንቶ ለሱ የሚሰማግ ፖሊሲ ከመንደፍ ይልቅ በመጣደፍና ለራሳቸው በሚያመኙ መንገድ ዐይናቸውን ጨፍነው የተቀበሉትን የገበያ ኢኮኖሚ ተግባራዊ ማድረግ ነበር። የፖሊሲው ተግባራዊነት እንደታየው የአገሪቱን ውስጣዊና ከትውልድ ወደ ትውልድ እየተላለፈ የመጣውን ሀብት ተሰብስቦ ችግር ከመፍታት ይልቅ ፣ ጥቂት ሰዎችን ለመጥቀምና ለማደለብ ያሚያመኙ ነበር። ስለሆነም ድህነትንና ረሀብን ከማሰወገድ ይልቅ ፣ የባሰ ጥልቀት ኢንዱዲዲና ውስብስብ በማድረግ ችግሩ ሊፈታ የማይችልበትን ሁኔታ የፈጠረ ነው። “ተመክሮ አስተምሮናል” “ከዚህ ውጭ ሌላ አማራጭ የኢኮኖሚ ፖሊሲ የለም” እየተባለ በራሳቸው አንዳንድ ተቃዋሚ ነን በሚሉ ግለሰቦች ጭምር ሳይቀር የተዘመረለት ፖሊሲ ዛሬ በገሀድ እንደሚታየው ልንወጣ የማንችለው ማጥ ውስጥ ከትቶናል። ይህ ጉዳይ በራሳቸው በጠቅላይ ሚኒስትሩ ተኒዎ ሊበራሊዝም በአፍሪቃ ምድር ለሲራ አይችልም™ በሚል ድምዳሜ ውስጥ የተደረሰበትና የመንግስታቸውን ሳይሆን የራሳቸውን አስተያየት™ እንዲሰጡ የተገደዱበት ሁኔታ ነው። በመሆኑም ከአስራ ሰባት ዐመት መካከል በኋላ የተደረሰበት ውሳኔ ሌላ መመዘኛ (benchmark) በመፈለግ ሌላ አዲስ የኢኮኖሚ ፖሊሲ ለመንደፍ የህዝብን አመለካከት ማሳሳት ነው። ይህንን በሚመለከት ባለፈው ጥቅምት ወር 2007 ዓ.ም በርሊን ከተማ የመጡት የተለያዩ የክልል ተወካዮች በሰጡት አስተያየትና በመንግስታቸው የጀርመን የኢኮኖሚ አወቃቀር እንደምሳሌ ሊወሰድ እንደሚችልና የሚቀጥለውም ርብርቦሽ በዚህ ላይ እንደሆነ ልዑካኑ ኤምባሲው ውስጥ ለተሰበሰባው ኢትዮጵያዊ አብስረዋል። በአንጋገራቸውም የኢኮኖሚ ዕድገት የሚባለው ዝም ብሎ እንደሆነና አንድ ፋብሪካ ወይም ትምህርት ቤት ከዜሮ ተነስቶ ሲተክልም ሆነ ሲሰራ አሱ የዕድገት መለኪያ እንደሆነ ያለባቸውን ችግር አስምተዋል። በሌላ ወገን ግን ጀርመንን እንደምሳሌ ለመውሰድ ውሳኔ ሲደረሰበት ከአስራሰባት ዓመታት ጀምሮ በአገራችን በአማካሪነት በየሚኒስተሩ ውስጥ የተሰገሰገው የጀርመን የተራድኦ

ደርጅት (GTZ) ሰራተኞች ምን እንደሚሰሩና ለምን የጀርመን ዐይነቱ የኢኮኖሚ ፖሊሲ ቀደም ብሎ ተግባራዊ እንዲሆን እንዳለማከሩ ግልጽ አይደለም። ለምን አስራሰባት ዐመት እንደፈጀ መንግስትም ሆነ የተራድዖ ድርጅቱ በቂ ምክንያት ሊሰጡን አልቻሉም።

ያም ሆነ ይህ አዲስ የኢኮኖሚ ፖሊሲ እንደሚያስፈልገው ወሳኔ ከተደረሰበት ወዲህ የጀርመንን ፈለግ ለመከተል የሚያስችል ፖሊሲ ተግባራዊ ሲሆን አለየንም። አሁንም እንደትላንትናው የገበያው ኢኮኖሚ ክንዋኔ በጥቂት ሰዎች ቁጥጥር ስር በመዋል በካፒታሊዝም ሎጂክ ላይ የተመሰረተ ወደ ውስጥ የአገርን ገበያ ሊያስፋፋና ሊያዳብር የሚችል በውድድር ላይ የተመሰረተ ፖሊሲ ተግባራዊ ሲሆን አናይም። አሁንም እንደቀድሞው የተረፉትንና በመንግስት ቁጥጥር ስር ያሉትን እንደ ቴሌኮሙኒኬሽንና ሙብራት ሀይልና እንዲሁም የፊናንስ ተቋሙን ልቅ (liberalize) ለማድረግ ጥድሬያ ሲደረግ ነው የሚታየው። ከዚህ ጋር በተያያዘ ኢትዮጵያ የዓለም ንግድ ድርጅት (WTO) አባል ካልሆነች እያሉ አዲስ መጫ ወጣት ኢኮኖሚያዊ ስነ-ምግባርና በየመጽሔቱ የሚያስተጋቡበት ወቅት ነው። ከዚህ ስንሳ የጀርመንን የኢኮኖሚ ፖሊሲ እንደምሳሌና እንደመነሻ አድርገን መውሰድ አለብን ተብሎ ሲለፈፍ ለይስሙላ እንጂ በዕውነትም ታምናበት እንዳይደለ መረዳት ይቻላል። ደግሞ እንደ ጀርመን ዐይነት የኢኮኖሚ ፖሊሲ ተግባራዊ ለማድረግ ጠለቅ ያለ የፍልስፍናና የህብረተሰብ አገልግሎት ታሪክ ከራስ ጋር ማዋህድ የሚያስፈልገው ብቻ ሳይሆን ዕውነተኛ የሆነ አገር ወዳድነትንና ከበርቴያዊ ሰብአዊነትን ይጠይቃል። ለምሳሌ እነ አዳም ሰሚዝን እየተቃወመ የመጣው የነ ፍሪድሪሽ ሊስትን የኢኮኖሚ ፍልስፍና ለገለበጠና ለጠና አንድን አገር እንደ ምሳሌ ከመወሰዱ በፊት በጭንቅላት ሊቋጠሩ የሚገባቸው መሰረተ-ሀሳቦች እንዳሉ ፍሪድሪሽ ሊስት ያስተምረናል። ይኸውም ከጥንቱ የግሪክ ፍልስፍና የመነጨ የሰብአዊነትን ፍልስፍናና ዕውነተኛ ህብረተሰብአዊና ግለሰብአዊ ነፃነትን የሚያረጋግጥ ቲዎሪ የፖለቲካ ኢኮኖሚክሱ መሰረተ-ሀሳቦች መሆናቸውን ነው። ይህ በሌለበት ቦታ እንደጀርመን ዐይነቱን እጅግ የተወሳሰብ የአገር ግንባታ ፖሊሲ ተግባራዊ ለማድረግ በፍጹም አይቻልም።

የተበላሽ የኢንዱስትሪ ፖሊሲ

አገዛዙ የእነ አይ ኤም ኤፍን ምክር ተቀብሎ የገበያ ኢኮኖሚ ፖሊሲን ተግባራዊ ሲያደርግ መልክ ያለውና አገሪቱን ወደ ፊት አንድ አርምጃ እንድትጓዝ የሚያደርግ ፖሊሲ እንዳልሆነ የኢኮኖሚ ታሪክንና የምዕራብ አገሮችን ኢኮኖሚ ዕድገት ሁኔታ ለገለበጠ ወዲያው ሊረዳው ይችላል። በመጀመሪያ ፖሊሲው ተግባራዊ እንዲሆን ጥድሬያ ሲደረግ በ17ኛው ክፍለ ዘመን በምዕራብ አውሮፓ ፣ በ18ኛው ክፍለ ዘመን መጨረሻ ላይ ደግሞ በአሜሪካን ፣ ቀጥሎም በጃፓን ከ1868 ዓ.ም ጀምሮ የውስጥ ገበያን ማሳፋፋት እንደሚያስፈልገው ግንዛቤ ውስጥ የተገባውንና ተግባራዊ የሆነውን የማኑፋ-ክቱር ፖሊሲና የባንኩን መስክ በአዲስ መልክ በማደራጀት የኢንዱስትሪውን መስክ ፋይናንስ ማድረጊያ ለማዘጋጀት በመነሳሳትና እነዚህን አገሮች እንደምሳሌ በመውሰድ አይደለም። በመንግስት ድጋፍ መሰረትና በባንኮች ልቅ ፖሊሲ ምንም ገንዘብ ሳይኖራቸው ኢንዱስትሪዎችን እንዲገዙ የተደረገት ከኢህአዴግ ጋር የጠበቀ ግንኙነት ያላቸው ግለሰቦች የያዙት ፖሊሲ በዚያው በድሮው መልክ የውስጥን ገበያ በሚያዳክም ፖሊሲ ላይ እንዲገፋበት ነው መንገድ የተለቀቀው። የአዲሱን ባለሀብታሞች ሁኔታም ለተመለከተ የካፒታሊስት መንፈስ (pioneer spirit) የሌላቸው ብቻ ሳይሆን ፣ የታያቸው እንዴት አድርገው በሽወዳ ሀብታም ሊሆኑ የሚችሉበትን ሁኔታ ማመቻቸት ነበር። ይህ የድሮውን ዐይነት የኢንዱስትሪ ተክል ከአዲሱ ሁኔታ ጋር በማስማማት ተግባራዊ ማድረግ አገሪቱ ያለችበትን ውስጣዊ የኢኮኖሚ ችግር የባሰ ውስብስብና ጥልቅ እንደሆነ አደረገው።

የአገራችን የኢኮኖሚ ተቅዋም በአመሰራረቱ ለካፒታሊዝም የኢኮኖሚ ዕድገትና ለውድድር በሚያመች መልክ የተዋቀረ አልነበረም። ለምሳሌ የፍጆት ዕቃን የሚያመርተው የኢንዱስትሪ ክፍል በሌላ ኢንዱስትሪ የተደገፈ አይደለም። በሌላ አነጋገር በካፒታሊስት ኢኮኖሚው ውስጥ እንደሚታየው ውስጣዊና ህብረተሰብአዊ የሰራ ክፍፍል የዳበረበት ኢኮኖሚ አይደለም በአገራችን ምድር ከ1950ዎቹ ዓመታት ጀምሮ የተዋቀረው። ከዚህም በላይ ይህ ዐይነቱ የተኮላሽ ኢኮኖሚ መስክ በሳይንስና በቴክኖሎጂ የተደገፈና ቀስ በቀስ ከዝቅተኛ ወደ ከፍተኛ ደረጃ ሊሸጋገር የሚያስችለው ሁኔታ በፍጹም አልተዘጋጀለትም። ከዚህ በተረፈ እንደ ካፒታሊስቱ ኢኮኖሚ የተለያዩ የኢንቬስትሜንት ህጎችን በመከተል ጥልቀትንና ሰፋትን እያገኘ በመሄድ የሰራ መስክን ሊከፍትና የውስጥ ገበያን ሊያዳብር የሚችል የኢንዱስትሪ መስክ አይደለም በአገራችን ያለው። የኢንዱስትሪ መስክ ራሱ ለእርሻው መስክ በአንድ በኩል የምርት መሳሪያዎችን አቅራቢ ፣ በሌላ ወገን ደግሞ የእርሻ

ምርትን እንደ ጥሬ ሀብት ጠያቂ በመሆንና በመጠቀም ራሱ ገበያ በመሆን የገበሬውን ተሳትፎ ሊያነቃቃ የሚችል አይደለም። ከዚህ ወጣ ሰንል ደግሞ በአንድ በኩል በባንኩና በኢንዱስትሪ መስክ ፣ በሌላ ወገን ደግሞ በባንኩና በአርሻው መስክ የጠበቀ ግኑኝነት የለም። የባንኩ መስክ በይበልጥ ንግድንና የህንጻን ስራ ፋይናንስ የሚያደርግ እንጂ በፍጹም የኢንዱስትሪ መስክ ከዝቅተኛ ወደ ከፍተኛ ደረጃ እንዲያደግ እንደ ሁኔታውና እንደ አስፈላጊነቱ ካፒታል የሚያቀርብ ሆኖ የተዘጋጀ የባንክ አደረጃጀት ስርዓት አይደለም በአገራችን ሲሰራበት የቆየው። ስለዚህም የባንኩ መስክ መጨመሩ የሚገባውን ሚና ተግባራዊ እንዳያደርግ የታገደበት ሁኔታ በአገራችን ተፈጥሯል ማለት ይቻላል።

ስለሆነም ግልጽነትና ዐላማ የሌለው የኢንዱስትሪ ፖሊሲ ገንዘብ ያላቸውንና ኢንቪስት ለማድረግ የሚፈልጉትን ሁሉ በአልባሌ ቦታ ተሰማርተው ሁኔታውን እንዲያዘበራርቁ ነው መንገዱ የተከፈተላቸው። የገበያ ኢኮኖሚው ተግባራዊ እየሆነ ከመጣ ከአስራሰባት ዓመት ጀምሮ በገሀድ የምናየው ከኢንዱስትሪ ተከላና መስፋፋት ይልቅ የንግድ መስክና እንዲሁም የአገልግሎት መስኩ ነው እየተስፋፋ የመጣው። ከህዝቡና ከአገሪቱ ፍላጎትና የዕድገት ጋር የሚመጣጠን የኢንዱስትሪ ግንባታ ማካሄድ ሲያስፈልግ በአዲስ መጠኑ ከበርቴዎችና በአገዛዙ የተያዘው ሙያ ብዙ ኃይልን (Energy) ፣ ካፒታልንና ለህዝቡ የሚጠቅም ውሃን በከፍተኛ ድረጃ የሚጋራ ሆኖ ጤቶችንና የመዋኛ ቦታዎች ነው በብዛት ማሰራት የተጀመረው። የትላልቅ ሆቴል ጤቶች በአንድ በኩል መሰራት ፣ በሌላ በኩል ደግሞ ያሉት የውሃ መቋጠሪያዎች አለመስፋፋትና አለመሻሻል በአዲስ አበባ ውስጥ የመብራትም ሆነ የውሃ አጥረትን አስከትሏል። በዚህም ምክንያት በብዙ መቶ ሺህ የሚቆጠር ህዝብ በውሃ ጥማት ይሰቃያል። ይህ የሚያሳየው የአገዛዙን አርቆ አለማሰብ ብቻ ሳይሆን የሚሰሩት ስራዎች በሙሉ የሀብረተሰብ ሳይንስንና የተፈጥሮን ህግ እንዲሁም ሎጂክን ተከትለው ከብዙ አንጻሮች አኳያ የማይነደፉና የሰውን ልጅ ምንነት ማዕከላዊ ቦታ ላይ ያለስቀመጡ ፖሊሲዎች ናቸው ብሎ አፍን ሞልቶ መናገር ይቻላል። በሌላ ወገን ደግሞ ልቅ የሆነው የውጭ ንግድ ያሉትን ኢንዱስትሪዎች በመጋፋትና በማዳከም አይ ስራቸውን እንዲያቀዘቅዙ ወይም ደግሞ እንዲዘጉ በማድረግ የሰራ አጡን ቁጥር እንዲጨመር በማድረግ ሌላ ገዝቶ ሊጠቀም የሚችል የሀብረተሰብ ኃይል እንዲፈራ አድርጓል ማለት ይቻላል። ከዚህ ሰንሰሳ አድጓል ተብሎ የሚለፈፍለት ኢኮኖሚ በቂ አዲስ የሰራ መስክና የፍጆት ዕቃን ገዝቶ ሊጠቀም ለሚችል ሰራተኛ የሰራ መስክ እንዳልከፈተ ማረጋገጥ ይቻላል። የሰራ መስክ ተከፈተ ቢባል አበባ በብዛት በተተክለባቸው አካባቢዎች ሲሆን ፣ በዚህ መስክ ተቀጥሮ የሚሰራው ደግሞ አስፈላጊውን ነገሮች ገዝቶ ለመጠቀም የሚያስችለው የቀን አበል ሊያገኝ የሚችል አይደለም። ከዚህ ሰንሰሳ ባለፉት አስራ ሰባት ዓመታት የሰፊው ህዝብ የመግዛት ኃይል እየተዳከመ የመጣ እንጂ ከፍ አያለ በመምጣቱ አይደለም የዋጋ መናር ሊታይ የቻለው። በሌላ አነጋገር ባለፉት አስራሰባት ዓመታት የኢኮኖሚው ፖሊሲ ሰራተኛንና ገቢ ሊያገኝ የሚችልን የሀብረተሰብ ክፍል ኃይል ሳይሆን ፣ ዝም ብሎ ቀኑን እየቆጠረ የሚኖርና ሲያገኝ በልቶ ሲያጣ ደግሞ ጸሙን ውሎ ጸሙን የሚያድር የሀብረተሰብ ክፍል ነው የፈጠረው። ይህንን የህዝቡን የሰቃይ ኑሮ ለመረዳት ዛሬ አዲስ አበባ ውስጥ የሚወራውን ቀልድ ማጤን ያስፈልጋል። አንድ ልጅ አባቱን አባዬ 50 ሳንቲም ስጠኝ ዛሬ ትምህርት ቤታችን አስማተኛ ስለሚመጣና አስማት ስለሚያሳይ እሱን ማየት እፈልጋለሁ ብሎ ለአባቱ ይነግራል። አባቱ በመናደድ የምን አስማተኛ ነው ደግሞ የምታየው ፣ እኔው አስማተኛ አባትህ እዚህ እያለውልህ እያሉ እየተቆጡት ይናገራሉ። ልጄም በመገረም አባዬ ከመቼ ጀምሮ ነው አስማተኛ የሆነከው ብሎ አባቱን ይጠይቃል። ስማ ልጄ እኔ አባትህ አስማተኛ ባልሆን ኖሮ እንዴት አድርጌ ነው በዘጠና የኢትዮጵያ ብር ስድስት ልጅ ወልጄ የምቀልብና የማሳደገው ብለው ቁጭታቸውን ይነግራታል። ይህ አነጋገር በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠሩ እናቶቻችንና አባቶቻችንን የሚመለከት ነው። ከውጭ እየተለከለት እየታገዘ የሚኖር ካልሆነ በስተቀር አንድ ጊዜ ብቻ ምኑንም ምናምኑን እየለቃቀመ በልቶ የሚኖረው ኢትዮጵያዊ ቁጥር ጥቂት አይደለም። ይህንን ስንመለከት የኢኮኖሚ ዕድገት የሚባለው የጥቂት ግለሰቦች ዕድገትና መንፈላሰስ እንጂ የኦብዛኛው ህዝብ የኑሮ መሻሻል እንዳልሆነ ለብዙዎቻችን አገር ወዳዶች ግልጽ ነው። ለዚህ ደግሞ የኢኮኖሚ ጠበብት መሆን አያስፈልገውም። የኢትዮጵያ ሁኔታና የህዝባችን ኑሮ ህያው ምስክሮች ናቸው።

የአገዛዙ የተበላሸ የኢንዱስትሪ ፖሊሲካ በዚህ ብቻ የሚገለጽ አይደለም። የሚተክሉት ኢንዱስትሪዎች በአንድ በኩል አካባቢን የሚያቆሽሹ ፣ በሌላ ወገን ደግሞ በአንድ አካባቢ በመከማቸት ሀብረተሰባዊ መዛባትና ሀብት ከተወሰኑ አካባቢዎች እየተሟጠጡ እንዲሄድ በማድረግ ድሮ የነበረውን ልዩነት እንዲስፋፋ ያደረገ ነው። አንዳንድ ዕድገት ታየ በሚባልባቸው አካባቢዎች ደግሞ ታታሪ አስተዳዳሪዎች ተከታታይ ስራ እንዳይሰሩ በማንሳት አዲስ አበባ መጥተው ቢሮክራሲው ውስጥ እንዲታዩ በማድረግ ግልጽ የሆነ ደባ እየተሰራ ነው። በዚህ መልክ ተጀምረው የሚቀሩ ፕሮጀክቶችና ሀብት ፈሶባቸው የሚበታተኑ የሰራ መስኮች ጥቂት እንዳይደሉ ይነገራል። በተጨማሪም በብዙ አካባቢዎች የሰለጠነ ኃይል

አጥረት እንዳለና ያሉትም ነጻነት ተሰምቷቸው ስራቸውን ለመስራት እንደማይችሉ ይታወቃል። ከዚህ ባሻገር አንዳንድ የተራድዎ ድርጅቶች በገጠሩ ውስጥ ፕሮጀክቶችን ሊያቋቁሙ ሲሉ ወይም ህዝብን አዲስ የስራ ባህል ሊያስተምሩ ሲፈልጉ የመንግስቱ ካድሬዎች እንቅፋት እንደሚሆኑ በገሀድ የሚታወቅ ነው። በዚህ ሁኔታ ውስጥ እንዴት አድርጎ የአንድ አገር ኢኮኖሚ ሊያደግ ይችላል? እንዴትስ ግለሰብአዊና ህብረተሰብአዊ ፍላጎቶች ሊሟሉ ይችላሉ? በጣም አስቸጋሪ ነው። ግራ የገባቸው አገር ቤት እየተመላለሱ የሚመጡ ኤክስፐርቶችም ሆነ ሌሎች ኢትዮጵያውያኖች እንደሚያወሩት አገዛዙ ምን እንደሚያሰብና ምን እንደሚፈልግ ማወቅ እንደሚያስቸግር ነው። አንዳንድ ጉዳዩን በደንብ የተረዱ ሰዎች እንደሚሉን አገዛዙም ሆነ በቢሮክራሲው ውስጥ የተሰገሰጉት ሰዎች ነገሮችን የሚረዱት በጭንቅላታቸው አያቆሙ እንደሆነ ነው። በሌላ አነጋገር የኢኮኖሚ ዕድገት ሲባል ግልጽ የሆነ የፍልስፍናና የሳይንስ መመሪያ እንደሌለው ብዙዎች ይናገራሉ። እንደዚሁም ህብረተሰብ የሚለው ጽንሰ-ሀሳብና እንዴትስ በመተሳሰር በዕውቅ (organic unity) እንደሚገነባ በመንግስት ደረጃም ሆነ በሌሎች ኢንስቲትዩሽኖችና በዩኒቨርሲቲውም ውስጥ የሚታወቅ ነገር እንደሌለ ነው። ስለዚህም ህብረተሰቡ ካለምንም ፍልስፍና ተፈጥሮአዊ የማሰብ ኃይሉን ሳይጠቀም አየተንገላለል እንዲኖር የተረገመ ይመስላል።

ይህ ፍልስፍናና ህብረተሰብአዊ መሰረት የሌለው የኢንዱስትሪ ፖለቲካ ከኢህአዴግ ጥቅም ጋር በተያያዙ ወደ አስራሰባት በሚጠጉ ትላልቅ ኩባንያዎችና የንግድ መደብሮች ቁጥጥር ያለ ሲሆን፤ በተጨማሪም ሌላው ትልቁ የኩባንያዎች ተቆጣጣሪ የአረብ አገሮች ተላላኪ የሆነው አለሙዲን በኢኮኖሚው ዕድገት ከፍተኛን ሚናን ይጫወታል። ይህ ግለሰብ ከሌሎች ከማሌዢያና ከአንዳንድ የአረብ አገር ኩባንያዎች ጋር እየተመሰጠመ የሚያቋቁማቸው ኩባንያዎች አገራችንን ወደ አዲስ የእጅ አዙር ቅኝ አገዛዝ ውስጥ እየለወጣትም አደመጣና በተለይም የብልግና ባህል በማሰፋፋት የወጣቱን ሞራል በማበላሸት ላይ እንደሚገኝ በግልጽ ይታወቃል። ይህ በዚህ እንዳለ ኢህአዴግም ሆነ አለሙዲን ያግበሰሰሱትና የሚቆጣጠሩት ሀብት ሳያንሳቸው አዚህና አዚያ ጣልቃ በመግባት በአገሪቱ ውስጥ ዕውነተኛ ውድድር እንዳይፈጠርና የቴክኖሎጂ ምጥቀት እንዳይመጣ አያገዱ ነው። በተለያዩ መስኮች ለመንቀሳቀስ የሚፈልጉ ግለሰቦች አይ የኢህአዴግን ቡራኬ ማግኘት አለባቸው፤ ካለበለዚያም በቢሮክራሲያዊ መጎሳቆል ሀሞታቸውን እንዲቆርጡ እየተደረጉ ዕውቀታቸውንና ካፒታላቸውን በስራ ላይ እንዳያውሉ በግልጽ አየታገዱ ነው። ሌሎች በመንቀሳቀስ ላይ ያሉ ደግሞ በማንኛውም ከአቅማቸው በላይ ቀረጥ እንዲከፍሉ እየተገደዱ የንግድ እንቅስቃሴያቸውን የሚዘጉ ጥቂት እንዳይደሉ በገሀድ ይታወቃል። በዚህ እጅግ በተመሰጠመና ተንኮል በተሞላበት እንዲሁም ደግሞ የጥቂት ግለሰቦች የማንኛውም በሰፊነት አገር ዕውነተኛ በውድድር ላይ የተመሰረተና ቀስ በቀስም አገሪቱን አዳርሶ የኢኮኖሚ ዕድገትን ሊያመጣ የሚችል በመንግስት የሚደገፍ የካፒታሊስት ወይም የገበያ ኢኮኖሚ መመስረት በፍጹም አይቻልም። የዛሬው አገዛዝ በአለሙዲንና በውጫ ኩባንያዎች አየታገዘ የሚያካሂደው ጥቂት ሰዎችን ብቻ የሚያደልብ የገበያ ኢኮኖሚ ቶሎ ካልተገታ በስተቀር አገሪቱን ወደ ማይሆን አቅጣጫ በመምራት ልንወጣ የማንችለው ማጥ ውስጥ እንደሚከተን ከአሁኑ መታወቅ አለበት። ከዚህ ስንሳ ተቃዋሚ ነን የሚሉ ግለሰቦችም ሆነ ድርጅቶች ስለገበያ ኢኮኖሚና የኢኮኖሚ ዕድገት እንዲሁም ስለህብረተሰብ ግንባታ ያላቸውን አመለካከት በግልጽ እየተነተኑ ማስቅመጥና ማስተማር አለባቸው። ስለዚህም ዛሬ በአገራችን የሚታየው በኢኮኖሚ ዕድገት ስም ህብረተሰብአዊ መመስቃቀልና የህዝቡ ድህነት መንግስት አስራሰባት ዐመት ያህል ከተከተለው የኒዎ ሊበራል ኢኮኖሚ ፖሊሲ ተነጥሎ ሊታይ እንደማይችል በግልጽ መቀመጥ አለበት። ይህ ሲሆን ብቻ ማን ለምን እንደሚታገልና አገር ወዳዳን ከሸፍጠኛው ነጥሎ ማየት ይቻላል።

የተበላሽ የእርሻ ፖሊሲ

ኢህአዴግ ስልጣን ከያዘ ከጥቂት ወራት በኋላ ባሰራጨው የኢኮኖሚ ፖሊሲ ለእርሻው መስክ ልዩ አትኩሮ እንደሚሰጥ አረጋግጧል። ይሁንና የአይ ኤም ኤፍን የኢኮኖሚ ፖሊሲ ከተቀበለ ወዲህና በራሱ ውስጣዊ ባህርይ ምክንያት የተነሳ የእርሻው መስክ የተገባለትን ቃል ኪዳን ሊያገኝ አልቻለም። በመሆኑም ኢህአዴግ ስልጣን ከያዘ ወዲህ አገሪቱ በረሀብም ሆነ በአህል አጥረት ሁለቱም ሆነ ከሶስት በላይ ተጋልጣለች። በየቦታው ገበሬውን ማመስቃል የተወሰደውን የአልክ ፖለቲካ ትተን፤ በተለይም በጎንደርና በጎጃም ገበሬውን እርስ በርስ ለማጣለት የተወሰደውን እርኩስ ተግባር ወደ ጎን ትተን፤ አዲስ መንግስት ስልጣን ሲይዝ ማድረግ የሚገባውን አንድን ህዝብ በምግብ እርግጠኝነት እንዲሰማው

ማድረግና ምግብ በጥራትም ሆነ በተለያዩ መልክ ማቅረብ የሚገባውን ኃላፊነት የኢህአዴግ መንግስት በፈጹም ሊወጣ አልቻለም።

አንደኛው 70% የሚሆነው የኢትዮጵያ መሬት ለአርሻ የሚያገለግል ሲሆን ከዚህ ውስጥ 11% ብቻ ለአርሻ ይውላል። 85% የሚሆነው ህዝብ በገጠር ውስጥ ሲኖር ሙያው ከአርሻና አርሻን ከመሳሰሉ ተግባራት ጋር የታያያዝ ነው። ኡብዛኛው ህዝብ እጅግ ወደ ኋላ በቀረ የአስተራረስ ዘዴ ሲጠቀም፣ ከአንድ ሄክታር ባነሰ መሬት የሚያገኘው ምርት ከእጅ ወደ አፍ የማያለፍ እንጂ በየጊዜው በበቂው አምርቶ የተትረፈረፈውን ገበያ ላይ አውጥቶ የሚሸጥ አይደለም። ኡብዛኛው አርሻ በዝናብ የሚመካ እንጂ እዚህና እዚያ ትናንሽ ተፋሳሽ ውሃ የሚያስተላልፍ ቦይና አየተጠለፈ መሬቱን ሊያርስ የሚችል የውሃ አጠቃቀም ዘዴ በፍጹም አልተለመደም። ኢትዮጵያ በውሃ ክምችትና በወንዝ ብዛት በዓለም ወስጥ አምስተኛ ቦታን መያዟ ሲታወቅ የተያዘው የግዴታ ትላልቅ ወንዞች ካልተገደቡና አነሱ ለአርሻ ካልሞሉ ምርታማነትን ለመጨመር አንደኛው ተደርጎ ነው የሚነገረን። ለምሳሌ በምዕራብ አውሮፓ ውስጥ ትላልቅ ወንዞችን አየገደቡ ለመስኖ የሚጠቀም አገር አለ ብሎ መናገር አይቻልም። በብዙ የአውሮፓ አገሮች የመሬት አያያዝና ደንን የመጠበቅና የመንከባከብ ባህል የዳበረ በመሆኑ የዝናብ አጠት የሚታይባቸው ጊዜያት በጣም የተወሰኑ ናቸው። በአገራችን የመሬትን አያያዝና የዛፍ ተከለን እንደ አካባቢው ሁኔታ አያጠና ገበሬውን የሚያስተምር ኢንስቲትዩሽን በየቦታው ስላልተስፋፋ፣ ገበሬው በየጊዜው በዝናብ አጠት የአርሻ ተግባሩን ማካሄድ አይችልም። ይህ ሁኔታ የመሬቱን ልምላሜነትና ምርታማነት አንደኛው የታወቀ ጉዳይ ነው። በተጨማሪም በደን ጭፍጨፋ የተነሳ መሬቱ ለነፋስና አልፎ አልፎ ለሚዘንብ ኃይለኛ ዝናብ ስለሚጋለጥ የመሬቱ ለምላሚ ክፍል እንዲታጠብ ሆኗል። በዚህ ምክንያት ገበያ ላይ ወጥቶ የሚሸጠው አህል ገበሬው ለራሱ ከሚያመርተው በመቀነስ ሌሎች ነገሮችን ገዝቶ ለመጠቀም ገንዘብ ስለሚያስፈልገው ነው እንጂ አንደኛው ትርፍ ምርት በማምረቱ አይደለም። በዚህም ምክንያትና በመሬቱ ጥበትም ሆነ መሬቱ በተደጋጋሚ ስለሚታረስ የሚሰጠው ምርት አየቀነሰ በመምጣቱ አገሪቱ ከዐመት ወደ ዐመት ህዝቡን አንቆ በያዘ የአህል አጥረት ውስጥ አንድ-ትወድቅ እንደተደረገ የማይታይ ሀቅ ነው።

የገበያው ኢኮኖሚ ተግባራዊ እየሆነ ከመጣ ወዲህ፣ በእነ ዓለም ባንክ አማካሪነት ትናንሽ ገበሬዎችን መርዳት በሚል ገበሬውን በማሰገድድ ገንዘብ እንዲበደርና ማዳበሪያ እየገዛ እንዲያርስ የተደረገው ገበሬ ምርቱን ለጊዜው ቢያሳድግም ሁኔታው በዚያ ሊቀጥል አልቻለም። ዘርንና ማዳበሪያን በየዐመቱ ገዝቶ መጠቀም ያልቻለው ገበሬ የግዴታ የምርቱን ተግባር እንዲያቀዘቅዝ ተገዷል። ምክንያቱም ማዳበሪያ የለመደው መሬት በየዐመቱ ማዳበሪያና የተባይ ማጥፊያ ሲነሰስበት ብቻ ነው የተሻለ ውጤት ሊሰጥ የሚችለው። በሌላ ወገን የመሬቱ ይዘት ሳይጠና ማዳበሪያው ስለሚነሰስ መሬቱ የሚገባውን ውጤት ሊሰጥ አይችልም። በተጨማሪም በጥቅም ላይ ሊውል ያልቻለው ማዳበሪያና የተባይ ማጥፊያ ካለምንም ደንታ በአንዳንድ ቦታዎች በመከማቸቱ ብዙ ቀውስ እንዳስከተለ ይታወቃል። ይህ በእንዲህ እንዳለና አንድ ሰሞን ገበሬው በብዛት አመረተ ተብሎ ገበያ ላይ በትከሻውና በአህያ ይዞ የመጣውን አህል በተመጣጣኝ ዋጋ ሊሸጥ ያልቻለበት ሁኔታ እንደተፈጠረ ይታወቃል። የአገሪቱ ገበያ በድጎማ ለሚመረተው የአውሮፓው አንድነትና የአሜሪካ ስንዴና በቆሎ ክፍት በመሆኑ ገበሬው በፍጹም ሊወዳደር እንዳልቻለና በብስጭት አህሉን እየደፋ እንደተመለሰ የሚታወቅ ጉዳይ ነው። በሌላ በኩል ደግሞ እንደዚሁ በዓለም ባንክ ገፋፊነትና ብድር ሰጪነት አገሪቱ እንደዚያ የአህል ምርት በብዛት ሲያስፈልጋት የቡናን ተከለ ማስፋፋት የተጀመረው ፖሊሲ የገበሬውን አመለካከት ሊያዛንፍና ቶሎ ቶሎ ቡና ሽጦ ገንዘብ ወደ ሚያገኝበት መስክ ላይ እንዲሰመራ ተገዷል። ይህ የሆነው ደግሞ ሼትናም በቡና ምርት አየቀደመችና በዓለም አቀፍ ደረጃ የሁለተኛ ቦታን እየያዘች በመጣችበት ወቅት ነው። ሼትናምም በዓለም ባንክ ምክር ነው በቡና ምርት ላይ እንድትሰማራ የተገደደችው ። ይህ ሁኔታና በዓለም ገበያ ላይ የቡና ዋጋ ወደ ታች ማሸቆልቆል የኢትዮጵያ ገበሬ የጠበቀውን ገበያና ገቢ እንዲያገኝ አላስቻለውም። በዚህ የተበሳጨው ገበሬ ቡናውን እየጨፈጨፈ ወደ ጨለት ተከለ እንደተሰማራ ይታወቃል። ይህንን ሁኔታ ስንመለከት የኢህአዴግ መንግስትና አማካሪዎቹ አንድ በደንብ የተጠና አገሪቱን ከአህል ተመጽዋችነት የሚያለቅቃት የአጭር ጊዜም ሆነ የረጅም ጊዜ ዕቅድ እንደሌላቸው እንገነዘባለን። በዚህ እጅግ በተመሰቃቀለና የአገርን ዕድገትና ገበያ በሚጎዳ የአርሻ ፖሊሲ አንዴት አድርጎ ገበሬው አርግጠኝነት ተሰምቶት ሊያርስ ይችላል? ምርቱንስ አንዴት አድርጎ ሊጨምርና በአንድ በኩል ለበላተኛው አያቀረበ በሌላ ወገን ደግሞ በቂ ገቢ አያገኝ ኑሮውን ሊያሻሽል ይችላል ?

ይህ በእንደዚህ እንዳለ ከመንግስትና ከካድሬዎቹ የሚሰጡን ማረጋገጫዎች የሚከተሉት ፖሊሲ በአርሻ ላይ የተመሰረተ (agricultural lead

industrialization policy) እንደሆነ ነው። ይህ በአንዳንድ ኢኮኖሚስቶች የሚሰጥ ትንተና ብዙ የሰብዓዊ ግለሰብ ፖሊሲ አውጭዎችን እንዳሳሳተ ይታወቃል። የእርሻን ምርታማነት ለማሳደግ የግዴታ የእርሻ መሳሪያዎችን እያመረተ የሚያቀርብ የኢንዱስትሪ ፖሊሲካ ያስፈልጋል። ከታሪክ አንጻር የሰው ልጅ ራሱን ለመመገብ ሲል በአደን፣ ፍራ ፍራ በመልቀምና በኋላ ደግሞ በእርሻ ሙያ ላይ ቢሰማርም ምርትን እያሳደገ ሊመጣ የቻለው የግዴታ አዳዲስ ማረሻዎችን እየፈጠረ ከመጣ ወዲህ ነው። በሌላ አነጋገር የግዴታ ተጨማሪ ምርት አምርቶና እሱን ሸጦ ካፒታል ለማከማቻትና አንደገና ኢንቪስት ለማድረግ የግዴታ የማሽን ኢንዱስትሪውና የእርሻ መስኩ አንድ ላይ ተደጋግፈው መሄድ አለባቸው። ከዚህ ስንሳ በኢንዱስትሪው መስክ መሰረታዊ ለውጥ አስከፊ ተደረገ ድረስ የእርሻ መስኩ ብቻውን በራሱ የሚያመጣው ውጤት የለም ማለት ነው። ከዚህ ወጣ ስንል፣ ሰሞኑን በአገዛዙ የተያዘው ፈሊጥ ለመኪና ነዳጅ የሚሆን ሰብልና ዘይት ሊሰጥ የሚችል የፓልም ዛፍና ልዩ ዐይነት ሳር በመትከል ላይ እንደሆነ እንሰማለን። ዕቅዱን ተግባራዊ ለማድረግ አለሙዲንና አንድ የማሌዢያ ኩባንያ እንደተሰማሙ ይታወቃል። የአስራኤልና የአሜሪካን ኩባንያዎችም ፈለጉን እየተከተሉ ነው። ፐርጀክቱ በመጀመሪያ በቤኔቫጉል ክልል ሲካሄድ ወደ ፊት ስድስት ክፍለሀገራትን እንሚያዳርስ ታምናታል። ይህ በዓለም አቀፍ ኩባንያዎች አነሳሽነት የሚካሄድና ሊካሄድ የታቀደው የባዮ ዲዛል ምርት የእርሻ መሬትን እንደሚጋራና ወደ ፊት የታቀደ የአህል አጥረት እንደሚያስከትል ከአሁኑ መታወቅ አለበት። ይህ የባዮ ዲዛልን ለማምረት የተጀመረው ዕቅድ እየተስፋፋ ከሄደ ብዙ የተፈጥሮ ሀብቶችን እንደሚያወድምና ወደፊት ለከፍተኛ ውሃ አጥረት ምክንያት እንደሚሆን ብዙ ኤክስፐርቶች ይናገራሉ። በዚህም ምክንያት የአየርን መመረዝ ይቀንሳል የተባለለት የባዮ ዲዛል ዕቅድ በብዙ አጥፍ ራሱ የባሰ ጠንቅ እንደሚያመጣ እነዚህ ኤክስፐርቶች ያረጋግጣሉ። በተጨማሪም ብራዚልና ሌሎች የላቲን አሜሪካ አገሮች እንደሚታዩው ሰፊው ገበሬ ወደ አዲስ የባርነት ስራ በመሰማራት ዕውነተኛ ነገቱን እንደሚገፈፍ ግልጽ ነው። ከዚህ የባዮ ዲዛል ዕቅድ በስተጀርባ ትላልቅ የነዳጅ አጣሪዎችና ኢንቪስትሜንት ባንኮች ሲካፈሉበት፣ ዕቅዱ አፍሪቃንና ላቲን አሜሪካንን ወደ አዲስ ጥሬ ሀብት አምራችነት ለመለወጥ የተወጠነ ሴራ እንደሆነ ጥናቶቹ ያመለክታሉ። ከዚህ ስንሳ በአገራችን የሚታዩው ሸር ጉድ በፍጥነት እንዲገታ ሁሉም በያለበት ተቃውሞውን ማሰማት አለበት። ከዚህ አልፎ በብዛት እየተስፋፋ የመጣውን የአበባ ተክል ስንመለከት ከጥቅሙ ይልቅ ጉዳቱ እንደሚያመዘንና ለአህል እርሻ የሚያገለግለው መሬት መርዝ እየተነሰነሰበት ወደፊት ምንም ፍራ ለሲጥ ወደ ማይቻልበት ሁኔታ አተለወጠ ነው። በዚህ መስክ የተሰማሩ ገበሬዎችም እንሚሞቱና በበሽታ እንደሚሰቃዩ በቦታው ተግኝተው ትምህርት የሚሰጡ ኢትዮጵውያን ይናገራሉ። ባጭሩ የአገራችን ጉድ እንደዚህ ነው።

ይሁንና ይህ እጅግ አስቸጋሪና የመንግስት ጨቆናና የተመሰጠነ ፖሊሲ እያለ ትንናሹ ገበሬ አብዛኛውን ህዝብ ይመግባል። በአገራችን ሊታረስ የማይችል የአህል ዐይነት እንደሌለ ይታወቃል። የተለያዩ የሰንደ ዐይነቶች ፣ገብስና አጃ ፣ማሽለና ዘንጋዳ ፣ጤፍ ፣ በቆሎ ፣ ባቄላና አተር እንዲሁም ሽንቡራ ፣ በተጨማሪም ልዩ ልዩ ፍራፍራዎችና የቅባት አህሎች በብዛት አምርቶ በጥሬ ሆነ በፋብሪካ መልክ እየፈጩ ለተመጋቢው ህዝብ ሊቀርብ የሚችልበት አገር ነው። ከዚህ በተረፈ ድንች ፣ ጎደሪና ወጭና እንዲሁም የስኳር ድንች በብዛት ሊመረትባቸው የምትችል አገር ነች። በአገራችን ያለው ችግር በአንድ በኩል ከትውልድ ወደ ትውልድ ተያይዞ የመጣ ነገሮችን ችላ ብሎ የማለፍ ባህል አለ ፣ በሌላ በኩል ደግሞ ኤሊቱና መንግስት ከህዝቡ የሰልጣኔ ፍላጎትና የታሪክን ኃላፊነት ከመቀበል ጋር አንድ ላይ ሊጓዙ አልቻሉም። ከአሜሪካን የተወሰደ የኤክስፔንሽን አሰራር ባህል የኢትዮጵያን ገበሬ አፈናቀለው እንጂ አስተራረሱን እንዲያሻሽልና የመሪቱን አያያዝ በማሳመር አጠቃላይ በገጠርና በከተማ መሀከል ሊደጋገፍ የሚችልን ልዩ ኢኮኖሚያዊ ዕድገት እንዲያመጣ አላስቻለውም። ስለዚህም በአገራችን ውስጥ በእርሻው መስክ መሰረታዊ ለውጥ እንዲመጣ ከተፈለገ አነስተኛና ማዕከላኛ ገበሬዎች ሊዳብሩበትና ተደጋገፈው አዲስ የአስተራረስ ዘዴ ሊፈጥሩ የሚችሉበት ሁኔታ በሁሉም መስክ መዘጋጀት አለበት። በተጨማሪ ዛሬ በዓለም አቀፍ በከፍተኛ ደረጃ በጥቂት ኤሊቶችና በዓለም አቀፍ ኩባንያዎች አማካይነት ተፈጥሮን የማናጋትና የአስተራረስን ባህል የሚያፈራርስ ፖሊሲ በየአገሩ ተግባራዊ ስለሚሆን ወደ አገራችንም እየተዛመተ በመምጣት የዛሬውንንም ሆነ የወደፊቱን ትውልድ የአኗኗር ስልትና የምግብ አጠቃቀም ባህል ስለሚያዘበራርቅና ጤንነቱንም ስለሚያቃውስ ካሁኑ ካልታሰበበት አገራችን ከፍተኛ ቀውስ ውስጥ እንደምትወድቅ ከአሁኑ መተንበይ ይቻላል። ስለዚህም የእርሻን መስኩን ብቻ ሳይሆን ሀብረተሰብነትን ረጋ ባለ መልክ የሰልጣኔ ባለቤት ሊሆን የሚችልበትን መንገድ በየጊዜው ማጥናትና አደጋዎችን መጠቆም የምሁር ኃላፊነት እንደሆነ መገንዘብ ያስፈልጋል።

የዋጋ ግዢበት ምክንያት

ዛሬ በተለይም በከተማው ውስጥ የሚኖረውን ህዝብ ከጨው ውድነት ጀምሮ እስከ በርበሬና ሽንኩርት እንዲሁም አህል ውድነት ድረስ እንዳስመረረው ይታወቃል። የኑሮ ውድነት እንደዚህ አሁን ዐይኑን አፍጦ ጥርሱን አግጦ ይውጣ እንጂ ይህ ጉዳይ ከሁለት ዐመት በላይ እንደሆነው ይታወቃል። በመንግስት በኩል በቂ ምርት እንዳለ ፤ ይሁንና የገበሬው የመሸጥ ባህልና የነጋዴው ጊዜን እየጠበቀ መሸጥ ለዋጋው ውድነት መባባስ እንደምክንያት ይሰጣሉ። እነዚህ ትንሽ ዕውነት ያዘሉ በመስሉም ሁኔታዎች ግን ላይ ከተሰጡት ምክንያቶች በፍጹም ተነጥለው ሊታዩ አይችሉም።

በመጀመሪያ የገበሬውን ሁኔታ እንመልከት። በህዝብ የመግዛት ኃይል ማነስና ሲወርድ ሲዋረድ ከመጣ ባህል አንገር ገበሬው ለአህሉ ተመጣጣኝ ዋጋ እንደማያገኝ ይታወቃል። ገበሬው እራሱንና ቤተሰቡን እየበዘበዘ ለከተማው ህዝብ የሚያቀርበው አህል የሰፊው ህዝብ የሰውነቱ መጠገኛ ነው ማለት ይቻላል። ሰፊው ህዝብ ባለው ደካማ የመግዛት ኃይል ገበሬው ከፍተኛ ዋጋ ቢጠይቅ ሊገዛው የሚችል አይደለም። ስለዚህም በገበያ ላይ የሚቀርበው አህል አብዛኛውን ጊዜ በመግባባትና በመደራደር እንጂ ገበሬው ለስራ ጉልበቱ ፣ ለማረሻያ መሳሪያዎችና ለበሬው ያወጣውን ወጪ በማሰላትና ትንሽ ትርፍ አክሎበት አይደለም አሁሉን የሚሸጠው። ይሁ ሁኔታ ሊሻሻል የሚችለው የሰፊው ህዝብ የመግዛት ኃይል ሲጨምርና ገበሬውም ወጪውን ሲያሰላ ብቻ ነው። ይሁንና የእርሻን ውጤት በአቅራቢና በጠያቂ መሀከል በሚደረግ የገበያ ልውውጥ ዋጋን መደንገግ እንደማይቻል ፣ ስለዚህም ገበሬው የተወሰነ ተመጣጣኝ ዋጋ ማግኘት እንዳለበት የታወቀና በአውሮፓ አንድነት ገበያ ውስጥ የሚሰራበት ዘዴ ነው። በዚህም ምክንያት ወደ ፊት ገበሬው ተመጣጣኝ ዋጋ እንዲያገኝ ከተፈለገ የመንግስት ድጎማ ከፍተኛ ሚናን ይጫወታል ማለት ነው። ገዝቶ የሚጠቀመው ህዝብ እንዳይበደል በምግብ ላይ የሚጨነው የተዘዋዋሪ ቀረጥ በጣም ዝቅ ማለት አለበት።

ይህ በእንደዚህ እንዳለ ባለፉት ዐመታት አንዳንዶች እንደሚሉት ገበሬው የተወሳሰበ አስተሳሰብ እያዳበረ እንደመጣና ከበሬቱ የተሻለ ኢንፎርሜሽን እንዳለው ስለዚህም የገበያውን ሁኔታ እየተጠባበቀ ምርቱን እንደሚሸጥ ይነገራል። ምናልባት ይህ ትንሽ እውነትን ያዘለ ነው ብሎ መቀበል ብንችልም ማራጋገጥ የሚቻለው በቦታው ተገኝቶ ጥናት ሲካሄድ ብቻ ነው። ያም ሆነ ይህ ገበሬውም ሆነ ነጋዴው ከአስር ዐመት በፊት ካለው ሁኔታ ባስተሳሰባቸው ተለውጠዋል። ይህ ደግሞ ገበያ ካለስርዓት ሊካሄድ የሚችል ልውውጥ ነው ተብሎ በሚወሰድበት አገር ገበሬውና ነጋዴው ህብረተሰቡ መግዛት ከሚችሉው በላይ ዋጋ ሊጠይቁ እንደሚችሉ መገመት ይቻላል። ይህም ሆኖ ነጋዴውንም ሆነ ገበሬውን መወንጀል በፍጹም አይቻልም። ምክንያቱም እንደዚህ ዐይነት ሁኔታ እንዳይፈጠር መንግስት ግዴታና ኃላፊነት ስላለበት ቀድሞ መውሰድ ያለበትን እርምጃ ማዘጋጀት አለበት። በየዐመቱ ለህዝብ የሚቀርበውን የአህል መጠን መቆጣጠር አለበት። ይህንን ትተን ሌሎች ነገሮችን ስንዳስሰ በመጀመሪያ ደረጃ ከመንግስት ጋር የተያያዙ ድርጅቶች ራሳቸው ለአህል ዋጋ መናር ተጠያቂ እንደሆኑ ይታወቃል። እንደ ሰሊጥና አንዳንድ ስትራቴጂክ አህሎችን እየገዙ በአገር ውስጥም ሆነ ለውጭ ገበያ የሚያቀርቡ ከመንግስት ጋር የተቆራኙ ኩባናያዎች ናቸው። ለምሳሌ እንደ ሰሊጥ ያለው ለዘይት የሚያገለግል የቅባት አህል በኢህአዴግ ቁጥጥር ሳር እንዳለና ወደ ውጭ ጥራውን እንደሚላክ ይታወቃል። በአንጻሩ ግን አገሪቱ ከማሌዢያ ለጤንነት የማይሰማማ ዘይት እያሰመጣች በገበያ ላይ ይሸጣል። እንደዚህ ዐይነቱ የተዘበራረቀና የግብር ውጣ አስራር ባለበት አገር ውስጥ በተመጣጣኝ ዋጋ አህልም ሆነ ሌሎች ለምግብ የሚያገለግሉ ነገሮችን ማቅረብ በፍጹም አይቻልም። ከዚህ በተረፈ የመመለሻ ኩባንያዎችን የሚቆጣጠረው ራሱ መንግስት ስለሆነ በአህል ዋጋ ላይ ተጽእኖ ይኖረዋል። ይህ በዚህ እንዳለ በመመለሻ አጥረት ምክንያት ከመሚረተው ምርት ውስጥ 25% ብቻ ገበያ ላይ ቀርቦ ይሸጣል። ነገሩ ውስብስብ ነው ማለት ነው። ይህንን የተረዳች አንድ አሜሪካ አገር የተማረች ኢትዮጵያዊት ኢኮኖሚስት ገበሬው የተሻለ ኢንፎርሜሽን እንዲያገኝ ሆኖ የሚጠጉ የቴሌቪዥን ጣቢያዎች በማቋቋም የአህል ገበያ (commodity market) ለመመስረት ሽር ጉድ አያላች ነው። ይህ ጉዳይ የቱን ያህል የሰፊውን ህዝብ የመግዛት ኃይልም ግምት ውስጥ እንዳስገባ ማወቅ አይቻልም። በሌላ ወገን ግን ይህ ዐይነቱ እርምጃ ከሌሎች መሰረታዊ የኢኮኖሚ ጥያቄዎች ተነጥሎ ሊታይ አይችልም። ቀደም ብለው ሊፈቱ የሚችሉ የፖለቲካና የኢንሰቴቲቭን ጉዳዮች አሉ።

እነዚህ ሁኔታዎች እንዳሉ ሆነው አገሪቱ የግሎባል ፕላንና ስልጠና መጨመሪያ ከሆነች ወዲህ በአኗኗር ስልቱ እየተለወጠ የመጣ ልዩ የህብረተሰብ ክፍል ብቅ ብሏል። ይህ በጣም በገንዘብ የናጠጠ የህብረተሰብ ክፍል በተለይም በከተማ ውስጥ የሚኖረውን ሰፊውን ህዝብ ኑሮ እያናጋው እንደመጣ ግልጽ ነው። ይህ ልዩ ሁኔታ በመስኮውና አሁን ብቅ ብቅ ባሉት በዘይት በናጠጡ ከተሞች የሚታይ ቡድን ሚሊዮን የሚቆጠርን ህዝብ ያሟረረ የኑሮ ሁኔታ ለውጥ ነው። ከውሃ ጀምሮ እስከ ሙብራት ድረስ ፣ ከከተማ ቦታዎች አንስቶ እስከ መኖሪያ ቤቶች ድረስ በዚህ አዲስ መጠኑ የህብረተሰብ ክፍል ቁጥጥር ስር እየወደቀ በመምጣቱ ሰፊው ህዝብ በኑሮው እየተገፋና በተለይም እንደ አዲስ አበባ ባሉ ከተሞች ከቀሻሻ ቦታዎች እየለቀመ ራሱንና ቤተሰቡን የሚመግብ ህዝብ ጥቂት እንዳይለ በገሀድ ይታወቃል። በሌላ አነጋገር ፣ ይህ አዲስ ቀበጥ የህብረተሰብ ክፍል ያመጣው የኑሮ ለውጥና የሚያገኘው ከፍተኛ ገቢ ለዋጋ መናገር ዐይነተኛ ምክንያት ሆኗል ማለት ይቻላል። ምክንያቱም የምግብ ቤቶች ዋጋቸውን የሚተምኑት ከዚህ አዲስ ሊክፍል ከሚችል የመግዛት ኃይል ካለው የህብረተሰብ ክፍል በመነሳት ስለሆነ ነው። በተጨማሪም በአዲስ አበባ የተሰጠው ከአራት መቶ በላይ የሚቆጠረው የተራድዎ ድርጅት ውስጥ ተቀጥሮ ብዙ ሺህ ዶላር እያገኘ የሚሰራውና የሚኖረው የውጭ አገር ዜጋ ለኑሮ ውድነት ምክንያት ሊሆን ችሏል። ይህ ዐይነቱ በኒዎ ሊብራል የኢኮኖሚክ ፖሊሲ የተፈጠረ የህብረተሰብ ክፍል ለዚህ ብቻ ሳይሆን በጠቅላላው ለህብረተሰቡ ባህል መናጋት ጠንቅ እየሆነ መጥቷል ማለት ይቻላል። ከዚህ በተረፈ ከሱዳን ወደ ጎንደር እየዘለቀ የሚመጣው አዲስ የዘይት ቱጃር ፣ ካለምንም ቁጥጥር ወደ አረብ አገሮች እየተጋዘ የሚሄደው ፍራፍሬ ፣ አህልና ከብት በህዝቡ ላይ ትልቅ ጫና ጥሏል ማለት ይቻላል። በዚህ ምክንያት ቀድሞ እንደ ልብ የሚገኘው ፍራፍሬ ሁሉ ገበያ ላይ ማግኘት የማይቻልበት ሁኔታ እንዲፈጠር እያደረገ ነው። በአንጻሩ ግን እንደዚያ አሸካጭ በብዛት በሚመረትበት አገር ፣ አገሪቱ የተገለበጠች ከቻይና ታስመጣለች። በዚህ ምክንያት ጠቅላላው የህብረተሰብ ክፍል ኑሮ በመናጋት ሰፊው ህዝብ ባለው መጠነኛ ገቢ ገዝቶ ራሱን ሊመግብ የማይችልበት ሁኔታ ተክሷል። ስለሆነም አንድ ኪሎ ሸንኩርት ሰባት የኢትዮጵያ ብር ያወጣል። አንድ ኪሎ ነጭ ሸንኩርት አስራ አራት የኢትዮጵያ ብር ያወጣል። አንድ ኪሎ ቅቤ አርባ የኢትዮጵያ ብር ያወጣል። አንድ ኩንታል ጤፍ እንደያይነቱ ከ370 እስከ 540 የኢትዮጵያ ብር ያወጣል። ሶስት መቶ ግራም የማይደርስ ክትፎ ወደ ሃምሳ የኢትዮጵያ ብር ይደርሳል። እንደዚህ እያልን ያለውን የኑሮ ውድነት መዘርዘር እንችላለን።

ከዚህ በተረፈ በዓለም አቀፍ ደረጃ በቻይናና በህንድ የተከሰተው የአመጋገብ ባህልና አዲስ የመግዛት ኃይል እንደ ሰንዴ ፣ እንደቦቆሎና ሌሎች የአህል ዐይነቶችን ዋጋ ወደ ሰማይ እንዲተኮሱ እያደረገ ነው። በዚህ ላይ የነዳጅ ዋጋ በየጊዜው እየጨመረ መሄድ በተለይም የኢንዱስትሪ አገር ገበሬዎችን የምርት ዋጋ እንዲናገር እያደረገው ነው። የነዳጅ ዋጋ መጨመር በበለጠው ህዝብ ላይ ካልሆነ በስተቀር በአገራችን ገበሬ ላይ ለማምረቻ ዋጋ በቀጥታ ተጠያቂ ሊሆን አይችልም። ከዚህ በተረፈ በመንግስትም ሆነ በአንዳንድ የኢትዮጵያ ኢኮኖሚስቶች ለዋጋ መጨመር የሚሰጥ ምክንያት አለ። ይኸውም ኢኮኖሚው ከሚችለው በላይ የሚሸከረከረው ገንዘብ ለዋጋ መናገር ምክንያት ሆኗል የሚል ነው። ይህ ከአስራሰባተኛው ክፍለ ዘመን ጀምሮ ሲያከራክር የቆየ ቲዎሪ እስካሁን ድረስ እንደ ዕውነት ተወስዶ ለዋጋ ግዥነት እንደምክንያት ይቆጠራል። ይህ ዐይነቱ የሞኔታሪስቶች ቲዎሪ በቀጥታ ለዋጋ መናገር ተጠያቂነት ሊኖረው እንደማይችል በተለይም የማርክሲስት ኢኮኖሚስቶችና ጥንታዊ የሚባሉ ኢኮኖሚስቶች ያረጋግጣሉ። በሌላ ወገን ግን የአንድ አገር ህዝብ ተጨባጭ ደሞዝ እያደገ በሚሄድበት ወቅት በሚፈጠረው ተጨማሪ ጥያቄ መጠነኛ የዋጋ መናገርን እንደሚያስከትል ግልጽ ነው። ያም ሆነ ይህ በአገራችን ብዙ ገንዘብ ስለሚሸከረከር ነው ዋጋ ሊወደድ የቻለው የሚለው ቦታ ሊኖረው አይችልም። እንደዚህ ብለን የምንቀበል ከሆነ የህዝብ ገቢ እያደገ መጥቷል ማለታችን ነው። ተጨባጭ ሁኔታ ግን ይህ እንዳልሆነና አብዛኛው ህዝብ በገንዘብ እጦት እንደሚሰቃይ ነው የሚታወቀው። በሌላ ወገን ግን ከአንድ ዐመት ተኩል ጀምሮ ዕውነተኛ ያልሆነ ገንዘብ ታትሞ በኢኮኖሚው ውስጥ እንደሚሸከረከር ከኢኮኖሚስት ጋር ዕውውቅ ያላቸውና ዕውነተኛውን ብር ትክክል ካልሆነው መለየት ከሚችሉ ሲነገር ተስምቷል። አሁን ባለው የሀይ ቴክ ዘመን የተሳሳተ ገንዘብ ማተም ቀላል የሆነውን ያህል በዚያው መጠንም ለቁጥጥር የሚያመቹ መሳሪያዎች ተዘጋጅተው ተቅምጠዋል። ይህንን በተመለከተ መንግስት የቱን ያህል ዝግጅት ያደርግ አያደርግ ማወቅ የሚቻል ነገር የለም። ማለት የሚቻለው እስካሁን መቆየቱ ግን የሚያደናግር ሁኔታን እየፈጠረ ነው።

ያም ተባለ ይህ ፣ ለዋጋ ግዥነት አስር ምክንያቶች ቢደረደሩም አንድ መንግስት መሰረታዊ በሆኑ ነገሮች ላይ መረባረብ አለበት። ቢያንስ አንድ ህዝብ በቀን ሁለቱ ጠግቦ ሊበላና በየቀኑ ሳንቲም እየቆጠረ ሊኖር የማይችልበት ሁኔታ መፍጠር አለበት። ይህንን የማይችል መንግስትና ኢንስቲትዩሽን እንደ መንግስት ሊቆጠሩ አይችሉም። እንደዚህ

ከቁጥጥር የወጣ ሁኔታ በሚፈጠርበት ገዜ አንድ ህዝብ ጩኸቱን የማሰማት መብት አለው። ማንኛውም መንግስት ይህንን ተፈጥሮአዊ በልቶ የማደርን መብት ሊነፈግ አይችልም።

አማራጭ ፖሊሲ

መንግስት የዋጋን ግዥበት ለመግታትና ዝቅ ለማድረግ የሚወስደው እርምጃ በፍጹም በቂ አይደለም። ነጋዴውንም በማሰርና ሱቁን በመዝጋት ዘለቁ መፍትሄ ማምጣት በፍጹም አይቻልም። ለዛሬው የኑሮ መመስቃቀል ፣ ድህነትና የዋጋ መናር ዋናው ምክንያት ራሱ መንግስት የሚከተለው አገር አፍራሽ የኒዎ ሊበራል የኢኮኖሚ ፖሊሲ ነው። የመንግስቱ ባህርይና የሚከተላቸው የተወሰነውን የህብረተሰብ ክፍል የሚያደልቡ ፖሊሲዎች ህብረተሰቡን መለወጥ እያሳጡት ነው። በዚህ ዐይነት የተዘበራረቀ ፖሊሲና ራሱ መንግስት ነጋዴም አስተዳዳሪም በሆነበት አገር ውስጥ ኢኮኖሚውን አሳድጎ ህብረተሰቡ የተደለደለ ኑሮ እንዲኖር ማድረግ በፍጹም አይቻልም። የዛሬው የኢኮኖሚ ድቀትና የህዝባችን ድህነት ካለው ጠቅላላ የፖለቲካ አወቃቀር ተነጥለው በፍጹም ሊታዩ አይችሉም። ይህ የሚያስመርር ኑሮ በገሀድ አየታየ መንግስትም ሆነ ካድሬዎች አገሪቱ በከፍተኛ አምርታ ላይ ነች ፣ ለውጥ አየታየባት ነው ፣ ለዚህም ካለ ኢህአዴግ ሌላ አስተማማኝ ኃይል ሊኖር አይችልም እያሉ ነጭ ውሽታቸውን ይነዛሉ። የዛሬው አገዛዝ በግልጽ የሚታዩ ነገሮችን በፍጹም ሊቀበል የተዘጋጀ ኃይል አይደለም። ስለሆነም አገዛዙም ሆነ እኛ ለአገር ተቆርቋሪ አገር ወዳዶች ልንወጣው የማንችለው ወጥመድ ውስጥ ገብተናል። አገዛዙ ማባበልና መለማመጥን በፍጹም አይወድም። ፖሊሲውንም ሊለውጥ በፍጹም ዝግጁ አይደለም። ተቃዋሚው ኃይል ደግሞ ተደራጅቶ ሁኔታውን ለመለወጥ ሲንቀሳቀስ አይታይም።

ለአገር ወዳዶች ያለው አማራጭ መንገድ በዚህ ዐይነት ፖሊሲ አንድ አገር እንደ አገርና እንደ ህብረተሰብ ልትኖር እንደማትችል በየጊዜው ለህዝብ ማሳወቅና አማራጭ መፍትሄ ማቅረብ ታሪካዊ ግዴታ ነው። በአገዛዙ ላይ የግዴታ ግፊት ማድረግና ዲሞክራሲያዊ የፖለቲካ ስርዓት እንዲፈጠር ሳይታክቱ መሰራት የዚህም ሆነ የሚቀጥለው ትውልድ ታሪካዊ ግዴታ ነው።

በሌላ ወገን ተቃዋሚው ኃይል ለህዝብ መፍትሄ ለመስጠት የሚችል እንዲሆን አሁን ካለበት የርዕዮተ ዓለም ውዥንብር መለቀቅ አለበት። ከአገዛዙ የተሻለ አማራጭ ፖሊሲ እንዳለው በየዜና ማሰራጨዎቹ ሁሉ ድምጹን ማሰማት አለበት። በራሱ ኃይል ከኢትዮጵያ ህዝብ ጋር ብቻ ታሪክን መሰራት እንደሚችል ለህዝቡ ማረጋገጥ አለበት። የዓለም ኢኮኖሚ አወቃቀር እጅግ አወዛጋቢና የተመሰቃቀለ እንደመሆኑ መጠን ከዚህ ጭንቀት ለመውጣት ወደ ሚያስችለው ብርሃንና ተስፋን ወደ ሚያመጣ ፍቱን መፍትሄ መሸጋገር አለበት። ዛሬ በተለይም አሜሪካ ውስጥ የተከሰተው የቤት አሰሪዎች ብድር ቀውስ ለብዙ ሰው ዐይኑን አየከፈተለት ነው። ይህንንም በሚመለከት የተገለጸላቸው አንዳንድ የአሜሪካን ኢኮኖሚስቶች አሜሪካን በዚህ መንገድ ወደፊት ልትቀጥልና ለሌሎች አገሮችም እንደ አርአያ ልትወሰድ እንደማትችል አየጠቆሙ ነው። በሌሎች አገሮችም የሚታየው ህብረተሰብአዊ ቀውስ የኒዎ ሊበራሊዝምንና የነፃ ንግድን ፍልስፍና መሰረት አያናጋው ነው። ባጭሩ በዚህ ርዕዮተ ዓለም ምክንያት ብዙ ህብረተሰቦች አየተናጉ ናቸው። ጥቂት ኤሌቶች በመባለግ ህብረተሰብአዊ አመጽ እንዲከሰትና ተፈጥሮ እንድትዛባ አያደረጉ ነው። የአገራችንም ሁኔታ ከዚህ ውጭ ተነጥሎ በፍጹም ሊታይ አይችልም። ይህ ግንዛቤ ውስጥ ሲገባ ብቻ ነው ወደ ትልቁ የህብረተሰብ ፕሮጀክት መሸጋገር የሚቻለው። ዛሬ በዓለም አቀፍ ደረጃ የሰፊው የሰልጣኔ ቀውስ ግልጽ አስኳልሆነ ድረስ ለህዝባችን የሚበጅ መፍትሄ ማቅረብ በፍጹም አይቻልም።

ከዚህ ስንሳ ጠቅላላውን ህዝብ ለስራ የሚቀስቅስ አጠቃላይ የህብረተሰብ ግንባታ ፖሊሲ መነደፍ አለበት። እንደ ኢትዮጵያ የመሰለን ትልቅ አገርና ሲወርድ ሲዋረድ የመጣን ኢኮኖሚያዊና ህብረተሰብአዊ እንዲሁም ባህላዊ ችግርን እዚህና እዚያ በተንጠባጠበ ፕሮጀክት መፍታት አይቻልም። በታሪክ እንደ ተረጋገጠው ትልቅ አገር መመስረትና ችግርን መወጣት የሚቻለው ከትልቅ ሀሳብ ተነስቶ ህብረተሰብአዊ ፕሮጀክት ሲነደፍ ብቻ ነው። ቢያንስ ያለፈው የሁለት ሺህ አምስት መቶ ዐመት የሰው ልጅ ታሪክ የሚያረጋግጠው ይህንን ነው። ቀጫጫ ሃሳብ በተንሰራፋበትና ኒዎ ሊበራሊዝም አማራጭ እንደሌለው ፖሊሲ ተደርጎ በሚወሰድበት አገር ዕውነተኛ ለህዝብና ለትውልድ አለኝታ

የሚሆን ታሪክ መስራት በፍጹም አይቻልም። በተጨማሪም አንድ ህዝብና ጥቂት ኤሌቶች በሆነው ባልሆነው በሚናቆሩበት አገር አስተሳሰብ ስለሚበታተን ኃይልን ሰብሰብ አድረጎ ቁምነገር መስራት አይቻልም። እንደሚባለው በአገራችን ያለው ችግር የካፒታል አጥረት ወይም የጥሬ ሀብት ችግር አይደለም። የኛ ችግር መናናቅ ፣ ስራን መናቅ ፣ ኃይልን የሚበታተን ተንኮል መሸረብና ተስፋ ማስቆረጥ ወዘተ... እንደባህል በመወሰዳቸው ለታሪካዊ ስራ እንቅፋት ሆነዋል። በዚህ ላይ በየጊዜው የሚካሄደው የገዢዎች የፖለቲካ ሸወዳ አገርን ወደ ማፈራረስ ደርሷል። የኛ ትልቁ ችግር ይህንን ለመገንዘብ ያለመቻል ነው።

ይህ ግልጽ ከሆነ ትንሽ ጊዜ ቢቆይም የዛሬው አገዛዝ ካተረጎመሰው ኢኮኖሚ ተለቀን ነፃና የተደለደለች እንዲሁም ለአያንዳንዱ ዜጋ የምታመኙ አገር መመስረት ይቻላል። ለዚህ ሁሉ ግን ራስን መጠየቅ ፣ መደማመጥና መግባባት መሰረታዊ ጉዳዮች ናቸው። ይህ ሁኔታ በሌለበት ማህበረሰብ ውስጥ ጥሩ ሃሳብን ተግባራዊ ማድረግ ከቶውንም አይቻልም። ከአመጽ ይልቅ ሃሳብ ወደ ሚያሸንፍበት መድረክ ከተሸጋገርን ረሀብን ማስወገድና ለህዝባችን የሚያስፈልገውን የቀን ተቀን ምግብ በተመጣጣኝ ዋጋ ማቅረብ ብቻ ሳይሆን ታሪክንም መስራት ይቻላል።

ፈቃዱ በቀለ

